

Verslag Werkateliers Omgevingsplan Buitengebied Leeuwarden-Zuid op 13, 18 en 20 september 2018

Op 13, 18 en 20 september 2018 vonden bijeenkomsten plaats voor bewoners, ondernemers en diverse belangengroepen in het plangebied van het omgevingsplan Buitengebied Leeuwarden-Zuid. Het doel van deze drie bijeenkomsten was driedelig:

- i. Betrokkenen, bewoners en ondernemers aangehaakt houden bij het (langdurige) traject van het opstellen van het Omgevingsplan Buitengebied Leeuwarden-Zuid;
- ii. Bewoners, ondernemers en belangengroepen laten meedenken met belangenafwegingen aan de hand van reële casussen ingebracht door deze betrokkenen zelf met het idee dat dit helpt bij het verder vormgeven van de regels in het omgevingsplan;
- iii. Betrokkenen mee laten denken over zelfsturing, burgerparticipatie (omgevingsdialoog) en draagvlak aan de hand van casussen. Deze input kunnen we dan ook verwerken in de regeling van het plan.

In kleine groepen (maximaal zes personen) onder leiding van een gespreksleider is één van de cases besproken aan de hand van vier vragen:

1. Geef een eerste reactie op het initiatief; welk gevoel roept dat op?
2. Inventariseer samen drie aspecten die pleiten *voor* uitvoering/realisatie van het idee en drie aspecten *tegen* dat initiatief (bijvoorbeeld belemmeringen, ongewenste nevenaffecten).
3. Maak een afweging wat het zwaarste weegt. Zijn er bepaalde voorwaarden waar het initiatief aan moet voldoen zodat eventuele ongewenste effecten te vermijden zijn. Denk dan aan schaal, locatie, milieu aspecten, ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid, draagvlak etc.
4. Wilt u als bewoner participeren bij een dergelijk initiatief en zo ja, hoe? Op welke wijze zou het draagvlak voor een dergelijk initiatief gemeten kunnen worden? Wie moet de initiatiefnemer daarbij betrekken?

In dit verslag zijn de drie casussen nog eens beschreven, gevolgd door de uitkomsten van de verschillende groepjes, die deelnamen aan één van de avonden.

Case 1 | Woningbouw in Warten

De vereniging voor Dorpsbelang in Warten wil graag een nieuwbouwwijkje aan de rand van het dorp. Het plan moet de krimp (de afgelopen jaren is het inwonertal teruggelopen van 1.000 naar 800) een halt toeroepen. Inbreiding – nieuwbouw op lege plekken in het dorp – ziet Dorpsbelang niet zitten. Dat zou de structuur van het dorp te veel aantasten. In het nieuwbouwwijkje aan de rand van het dorp moeten duurzame en gasvrije woningen komen voor jonge gezinnen en senioren, maar ook voor mensen die wonen en werken willen combineren. Volgens het plan gaat het om een groeimodel; dus bouwen als er vraag is. Dat betekent dat de wijk niet meteen in zijn geheel wordt aangelegd.

Dorpsbelang wil dat ook de weg om Warten meteen wordt aangepakt. Nu wordt daar veel te hard gereden. De maximum snelheid zou fors omlaag moeten.

In het huidige beleid van de gemeente (zie het geldende bestemmingsplan) moet naar dergelijke plannen in het buitengebied zeer kritisch worden gekeken. Voor de realisatie van het plan is een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk, moet het plan uitgebreid worden onderbouwd en zal de gemeenteraad uiteindelijk toestemming moeten geven. Daarnaast heeft de provincie Fryslân een adviserende rol in de besluitvorming rond zo'n woningbouwplan. In dit traject voert de provincie juist een strikt en beperkend beleid als het gaat om uitbreiding bij kleine kernen en zal met een dergelijk plan niet instemmen.

Dat is de huidige situatie. We verplaatsen ons nu naar de nieuwe situatie. Voor het buitengebied Leeuwarden-Zuid is inmiddels een jaar het nieuwe omgevingsplan van kracht. Daarin wordt met geen woord gerept over woningbouw bij Warten. Maar als Dorpsbelang niet veel later het idee van een nieuwe woonwijk aan de rand van het dorp presenteert, wordt van u als inwoner van het gebied verwacht een afweging te maken en een standpunt in te nemen. In het komende half uur kunt u samen met uw gesprekspartners aan tafel sparren en van gedachten wisselen over deze casus. Dat doet u onder leiding van een voorzitter en aan de hand van vier vragen. Veel succes.

Opbrengsten

Opbrengst 13 september 2018 (in Warten)

Groep 1

1. Eerste reacties: Het is een positief idee: nieuwe woningen dragen bij aan leefbaarheid, effect op voorzieningen, zoals openhouden van scholen en daarmee effect op het totaal van het dorp. Andere reactie: het is belangrijk om te bouwen naar behoefte.

2. Voordelen: Gezond kunnen wonen in een mooie omgeving is belangrijk. Warten bestaat al inclusief voorziening (bestaand vlechtwerk) dat hoeft niet ontwikkeld te worden i.t.t. nieuwe dorpen/vlekken in De Zuidlanden.

Nadelen: Is het de juiste plek? Het heeft nu de functie landbouw. De rand van het dorp schuift op; het dorp neemt meer ruimte in.

3. Voorwaarden zijn de ruimtelijke kwaliteit (niet welstandsvrij bouwen), infrastructuur en bereikbaarheid. Hier moet goed naar gekeken worden.

Daarnaast is het belangrijk om de gemeenschappelijke ruimte goed in te vullen (kwaliteit) en verder na te denken over het tiny houses concept, maar dan XXL(?). Hoe om te gaan met leegstand in de oude kern en de trend dat woningen als recreatiewoning worden benut.

4. Het hele dorps oftewel alle inwoners moeten meegenomen worden in het nadenken over deze plannen. Gebruik Jip-en-Janneke taal. Niet in tegenstellingen denken, maar wat dergelijke plannen ons samen gaat brengen. Altijd samen oplossen en bepalen.

Groep 2

1. Kans voor het dorp: tegen verpaupering en een mooie plek. Een ander is geschrokken van dit plan.

2. Voordelen: tegen verpaupering, Warten op de kaart, vooruitgang, dichtbij de stad en Natuurgebied 'Alde Feanen', wonen aan het water, verbinding met het oude dorp, de jachthaven en sportvelden.

Nadelen: het is een laag gelegen polder (hoge financiering?), effect op leegstand in het dorp en los van het dorp (over de weg heen) en het onttrekken van gebied van natuur.

3. Als voorwaarden worden de volgende punten genoemd: een mis van woningen voor verschillende doelgroepen (jong en oud), duurzaam bouwen, eensgezindheid in het dorp voor dit plan, betrokkenheid, effect op de voorzieningen en bereidheid tot compromis.

4. Voor participatie wordt een groot aantal punten genoemd: bewoners moeten meedenken en om tafel, goed reclame voor maken, gebruik maken van dorpskrant, bestaande verenigingen en dorpsbelang, ook een professionele organisatie betrekken. De gemeente moet randvoorwaarden opstellen.

Groep 3

1. Als eerste reacties worden de volgende zaken genoemd: komt ten goede aan leefbaarheid, tegengaan krimp, doorstroming, ook buitengebied wordt zelfvoorzienend, opnieuw positioneren. Het lintdorp wordt meer rond. Ook worden zaken genoemd zoals ruimte beslag, voorzieningen, innovatie en bereikbaarheid/infrastructuur.

2. Voordelen: Leefbaarheid, doorstroming en kansen voor duurzaam en diversiteit in het dorp.

Nadelen: aantasting ecologische waarden, is de locatie wel goed vanwege het dorps-aanzicht en wordt het niet een "puist". Kosten versus kansen? Balans met de school (?).

3. Voorwaarden: moet wel een helder doel dienen, welke kansen voor subsidies en belang van goed draagvlak.

4. Enkele deelnemers aan het gesprek vinden dat het algemeen belang boven het individueel belang staat. Bij een initiatief als dit zou het algemeen belang van een verbeterd voorzieningenniveau in het dorp belangrijker zijn dan tegenstanders. Zeker als het een meerderheid betreft dat voor het plan is. Op de vraag hoe je dit dan zou willen meten/bepalen vond men het moeilijk een antwoord te formuleren.

Men vond voorop staan dat alle omwonenden en belanghebbenden tijdig en goed geïnformeerd moeten worden. Ook zou je moeten uitleggen welke opties er zijn om het probleem op te lossen. Hoe je de belangen afweegt bij verschil van inzicht vond men dus moeilijk. Voorstanders van het initiatief wilden in dat geval vooral de voordelen benadrukken van het plan.

Men zat al snel in het proberen te overtuigen van tegenstanders. Duidelijk werd dat je weg zou moeten blijven van een kwantitatieve meting (bij zoveel procent gaat het plan wel of niet door). Inwoners zouden wel een formele stem in een besluit moeten hebben; in welke vorm vond men ingewikkeld te bepalen. De gemeente heeft een nadrukkelijke rol: vooraf heldere kaders stellen en de knoop doorhakken.

Opbrengst 18 september 2018 (in Reduzum)

Groep 1

1. Eerste reacties: doel = leefbaarheid, mensen trekken, is woningbouw dan de beste optie? Wellicht zou je ook aan bedrijfsfuncties of tiny houses kunnen denken. Woningen voor jongeren, maar er zijn nauwelijks voorzieningen, komen de jongeren dan wel?
2. Voordelen: meer kinderen is goed voor behoud van de school en verenigingsleven. We kunnen hiermee twee problemen in één keer oplossen: rondweg omleggen.
Nadelen: de huidige weg is druk (geluid en fijn stof overlast). Het uitzicht van de woningen die nu aan de rand liggen. De route naar de brug moet wel goed blijven. Hoe wordt de nieuwe wijk goed ontsloten? Is inbreiding niet beter en zou hier eerst een nadere studie naar moeten gebeuren.
3. Onderzoek doen naar waar behoefte aan is op vlak van wonen, wonen/werken en welke doelgroep je wilt bedienen.
4. Hoe gaat Plaatselijk belang de betrokkenen goed meenemen en informeren. Hoe blijven de inwoners en belanghebbenden goed op de hoogte?

Opbrengst 20 september 2018 (in Jirnsum)

Groep 1

1. Initiatief moet kunnen, omdat het de intentie is om de leefbaarheid te vergroten.
2. Voordelen: komt van onderop uit het dorp en is goed voor leefbaarheid.
Nadelen: het gaat om Natura 2000 en agrarisch gebied. De locatie lijkt niet logisch en beter eerst herbestemming.
3. Mening van het dorp en alle belanghebbenden en zoeken van draagvlak.
4. Ja mensen willen bij zo'n plan meedenken en meepraten. Door af te tasten of er echt draagvlak is bij het hele dorp. Ook belangrijk om mensen die er tegen zijn te betrekken.

Groep 2

2. Goede plezierige verhouding van bewoners is goed om na te streven.
Voordelen: doorstroming bewoners en nieuwe bewoners, diversiteit aanbrengen ook wonen en werken, infrastructuur ook direct aanpakken (shared space).
Nadelen: verdere urbanisatie en trek naar Leeuwarden, leegstand in dorpskern. Trek sociale huurders vanuit de stad.
3. Voorwaarden: winkels met meer noodzaak, gefaseerd aanleggen (10+20+10), divers aanbod, bijvoorbeeld kangoeroe wonen kind+ouder, gasvrij wonen.
4. Bewoners vanaf het begin erbij betrekken, samen tekenen, alle belanghebbenden meenemen, draagvlak betekent dat 2/3 voor moet zijn.

Case 2 | Camping in Warstiens

Dorpsbewoner Kees Tholen uit Warstiens heeft al heel lang een droom. Al meer dan veertig jaar wil hij een camping runnen. Op zijn landelijk gelegen boerderij aan de rand van Warstiens is die mogelijkheid er nu eindelijk. Hij heeft het plan voor een kleinschalige duurzame camping met 25 plaatsen. Op één van zijn daken ligt al een groot aantal zonnepanelen. Daarnaast wil Tholen ook een heliofytenfilter aanleggen bij zijn erf, zodat de camping geen aansluiting op het riool nodig heeft en deze niet meer belast. Volgens het geldende bestemmingsplan rust er nu op de boerderij geen recreatieve functie. Het bestemmingsplan zal dus aangepast moeten worden. Daarvoor is een goede onderbouwing nodig. Want wat is bijvoorbeeld de invloed van de camping op het beschermde dorpsgezicht van Warstiens? En op het open landschap? In hoeverre zal het verkeer in en rond Warstiens toenemen? En wat betekent de camping voor de waterkwaliteit?

Volgens de huidige regelgeving is er een uitgebreide procedure nodig met een raadsbesluit en een provinciaal advies. Als de Omgevingswet van kracht wordt, zal dat veranderen. Deze wet wil meer ruimte bieden aan de behoeftes van de lokale bevolking. Maar wat voor de één een behoefte is, kan voor de ander juist een last betekenen. De Omgevingswet wil daarom bij dergelijke initiatieven als deze van Kees Tholen ook graag aansturen op draagvlak in de omgeving. In de praktijk zal dit betekenen dat de bewoners een grotere rol krijgen bij de inrichting van de lokale leefomgeving.

In het geval van de groene camping van Kees Tholen zal mogelijk gekeken worden of er voldoende draagvlak is in de omgeving voor dit initiatief. We leggen het volgende dilemma aan u voor: moet dit type kleinschalige ondernemingen de ruimte krijgen op het platteland of wilt u uit oogpunt van 'verrommeling' dit soort plannen juist tegengaan? Wat zou een initiatiefnemer kunnen doen om de omgeving te betrekken en draagvlak te creëren? Aan de hand van vier vragen, onder leiding van een voorzitter, kunt u het komend half uur samen met uw tafelgenoten nadenken en een standpunt formuleren over het plan voor een groene camping in Warstiens.

Opbrengsten

Opbrengst 13 september 2018 (in Warten)

1. Groep vindt het een positief initiatief.
2. Voordelen: maatschappelijke behoefte voor recreatie op een rustige plek, goed voor de lokale economie van Wergea en omstreken. Komt ten goede van de leefbaarheid – meer reuring.
Nadelen: als leefbaarheid vooral rust is dan zou dit een aantasting kunnen zijn. Ook de verkeerssituatie is een punt (meer verkeer op een kleine, smalle weg). (Opmerking over Heliofytenfilter bij buurman?)
3. Voorwaarde is dat er draagvlak in het dorp moet zijn over de aard en schaal van het plan.
4. Voor participatie moet er een bijeenkomst met iedereen worden georganiseerd en zowel positieve als negatieve zaken komen dan aan de orde.

Opbrengst 18 september 2018 (in Reduzum)

1. Plannen ondersteunen, plan is op eigen grond
2. Voordelen: draagvlak creëren, levendigheid, toerisme en meer kerkbezoek.
Nadelen: geen landschappelijke inpassing, meer verkeersbewegingen.
3. Afwegen van levendigheid en (verkeers)overlast door te kijken naar een wegaanpassing en snelheid-remmende maatregelen en bermverhardingen aanbrengen.
4. Participeren? Jazeker, vanaf de beginfase. De mienskip activeren bij het aanbieden van het plan, echt "deel"nemen, MIENSKIP.

Opbrengst 20 september 2018 (in Jirnsum)

1. Eerste reacties: Tast de open ruimte c.q. landschap aan; verrijking door stimuleren van burgerinitiatieven en gezelliger in het landschap.
2. Voordelen: verrijking en stimulans door burgerinitiatief (ondernemerschap), tegengaan leegloop in de het dorp doordat alleen landschap telt.
Nadelen: verstoring van de rust, bijvoorbeeld door meer verkeersbewegingen, verstoring van rust in de natuur en overlast door campinggasten.
3. Afweging en maatregelen: door regels te maken kan overlast worden voorkomen, bijvoorbeeld voor licht, geluid en honden, tijdelijke plekken toestaan en geen chalets. Maatregelen bedenken ter compensatie als je wat toestaat, moet er iets tegenover staan (natuur). Continuïteit en duurzame karakter van de camping moet gegarandeerd worden. Leefbaarheid=belangrijk.
4. Participatie kan gaan over de ontsluiting en beplanting. Aan de keukentafel alle mensen van het dorp uit nodigen. Volgorde is eerst de inwoners dan pas de gemeente. Altijd rekening houden dat je niet iedereen zal bereiken en horen.

Case 3 | Zonnepanelen in Friens

Bij zijn voormalige veehouderij aan de Beslingadyk in Friens heeft eigenaar Jarig Jan Boersma plannen voor een kleinschalig zonnepark. Op het erf staan twee loopstallen. De grootste wil hij laten staan voor het houden van nog wat vee (vleesvee en schapen). De achterste kleine stal wordt afgebroken. Zo ontstaat er op het hele erf ruimte voor 2200 zonnepanelen op 3000 m². De zonnepanelen wil Boersma op anderhalve meter boven maaiveld plaatsen. Er komt een boomwal rond het erf, waardoor de zonnepanelen van buitenaf niet te zien zijn. Het dak van de grootste stal wil Boersma reserveren voor zonnepanelen via burgerparticipatie. Inwoners uit omliggende dorpen kunnen panelen op het dak kopen of huren en zo een aandeel nemen in de opwekking van duurzame energie. Naast het zonnepark wil Jarig Jan Boersma graag met zijn gezin voor op het erf een nieuwe woning bouwen. Voor het particuliere zonnepark heeft Jarig Jan Boersma SDE+ subsidie ontvangen van de rijksoverheid. Deze bijdrage is beschikbaar tot maart 2020, anders vervalt de subsidie.

Nu Jarig Jan Boersma door regelgeving (de recente invoering van fosfaatrechten) gedwongen is gestopt met zijn melkveehouderij, ziet hij zich genoodzaakt op een andere manier voor zijn inkomen te zorgen. Volgens de huidige regels is de aanleg van een zonnepark op deze plek lastig. Zo mogen er volgens vigerend beleid alleen maar zonnepanelen op daken en niet op de grond worden geplaatst. Ook ligt de locatie van Jarig Jan Boersma te ver van andere bebouwing (lees: het dorp Friens). De regels zijn nodig om verrommeling van het landschap tegen te gaan en de bevolking te behoeden voor wildgroei van zonneparken.

Opbrengsten

Opbrengst 18 september 2018 (in Reduzum)

Groep 1

1. Positief, duurzaamheid, wat doen met boerderijen zonder functie, tegengaan van verrommeling, niet "op slot" zetten als iedereen zonnepanelen plaatst. Ook spannend, landschappelijke inpassing op de grond, precedent werking, blij verrast versus "cowboy" verhalen. Plaats woning, balans met groen, niet eerder gedeeld (voor omgeving nieuw).
2. Voordelen: nieuwe functie, opruimen van oude stal, inkomen genereren, duurzame energie, het niet opofferen van grasland en het dorp wordt zo niet aangetast.
Nadelen: landschappelijke inpassing, wie eerst komt (kabel vol – hoe verdelen?), precedent werking.
3. Draagvlak en locatie ten opzichte van het dorp en inwoners is belangrijk.
4. Participatie: voorkomen van verhalen (zo snel mogelijk naar buiten), initiatiefnemer zegt dat het plan nog heel voorbarig is (luchtbel) wat is een goed moment? Dorp zo snel mogelijk uitnodigen en goed informeren. Hoe weeg je belangen en wie hakt de knoop door?

Groep 2

2. Voordelen: geen landbouwgrond, op eigen perceel en uit het zicht.
Nadelen: Eigenlijk niet, maar is het idee al voldoende bekend in deze fase?

4. Hoe participeren? Door goed geïnformeerd te zijn en door zelf ook mee te kunnen delen in de opbrengsten. Kanttekening: wat als het plan groter zou zijn?

Opbrengst 20 september 2018 (In Jirnsum)

Groep 1

1. Eerste reactie is dat het een goed plan is dat moet kunnen, omdat het binnen bouwblok is.
2. Voordelen: de situatie gaat er landschappelijk op vooruit, het levert een bijdrage aan de energietransitie en participatie van omwonenden mogelijk wordt gemaakt.
Nadelen: Het moet niet te grootschalig worden.
3. Als voorwaarde stelt de groep dat ruimtelijke inpassing vereist is, de omgeving er goed bij betrokken moet worden omdat de ene er voor en de ander er tegen zal zijn. Iedere situatie is anders en daarom moet dit per situatie bekeken worden en dat kunnen de bewoners prima zelf. Dus niet méér ambtenaren. De initiatiefnemer reageerde erop door te zeggen dat bij belangenconflicten wat meer afstand wel nodig is.
4. Participatie organiseren kan in dit geval prima via een energie coöperatie. Zo'n coöperatie is ook een signaal van draagvlak.

Groep 2

1. Prima: dwaan!
2. Voordelen: Komt in plaats van iets wat al bestaat (oude stal), niet in de buurt van dorp/bebouwing, visie op energietransitie.
Nadelen: er is nog geen nieuw kader en kans op verrommeling.
3. Het initiatief moet ten eerste landschappelijk inpasbaar zijn en dan bepaalt hoe een plan verder wel of niet opgepakt kan worden.
4. De initiatiefnemer is aan de zaak verbonden en eigenaar. Staat daarom op nr. 1, vervolgens moeten gemeente en burgers in wisselwerking betrokken worden. Rol van de burgers moet helder: vinden we er alleen wat van of beslissen ze mee? Bijvoorbeeld meebeslissen met een initiatief tot een bepaald maximaal bedrag van investering.

Algemene opmerkingen

Avond Warten

- Belangrijk om zaken los te zien van het individu. Wanneer starten met participatie als een plan nog maar een idee is? Wanneer is dan het goede moment?

Avond Jirnsum

- Als je zelf als dorp het initiatief neemt en massa organiseert dan is “bijna” alles mogelijk.
- Naar aanleiding van de vraag over ontbreken gemeentelijke omgevingsvisie kan de gemeente de bestaande dorpsvisies (bijvoorbeeld van Jirnsum) bekijken en naast de uitgangspunten leggen (Richtinggevend document).
- Als reactie op conflicten/botsende belangen: dit niet perse uit de weg gaan maar zoeken naar een constructieve dynamiek, zodat er bij heel directe relaties op een andere manier participatie georganiseerd kan worden met wat meer afstand/onafhankelijkheid.
- Volgorde is om eerst in het dorp draagvlak te creëren en de waarden van en door de mensen zelf te laten bepalen en dan pas richting gemeente te stappen.
- Economisch belang moet gewicht krijgen.
- Ieder initiatief is uniek en vraagt daarom maatwerk en het dorp kan hiervoor heel goed zelf afwegingen maken.